

Мороз Юлія Юзефівна,
*д.е.н., професор, завідувач кафедри бухгалтерського
обліку, оподаткування та аудиту,
Поліський національний університет,
м. Житомир, Україна*

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПЛАНІВ РАХУНКІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Інструментом узагальнення інформації про здійснювані господарські операції та результати діяльності суб'єктів господарювання є рахунки бухгалтерського обліку із встановленим їх призначенням і порядком ведення. В XV ст. Л. Пачолі писав, що рахунки це належний порядок, при вдалому застосуванні якого бізнес отримує відомості про всі свої справи і про те, йдуть справи успішно чи ні.

На сьогодні в Україні на законодавчому рівні затверджено 4 Плани рахунків та інструкції до їх застосування для:

1) підприємств, організацій та інших юридичних осіб (крім банків, бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності) незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, а також виділених на окремий баланс філій, відділень та інших відособлених підрозділів юридичних осіб;

2) суб'єктів державного сектору за ідентифікатором (1 – розпорядники бюджетних коштів; 2 – державні цільові фонди; 3 – державний бюджет; 4 – місцеві бюджети, 5 – рахунки органів Казначейства);

3) банків України – для відображення операцій в банківських установах, що визначені законодавством України, у тому числі нормативно-правовими актами Національного банку України, відповідно до їх економічної суті.

Крім того, наявний спрощений План рахунків – для застосування юридичними особами, які відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" визнані мікропідприємствами, малими підприємствами, непідприємницькими товариствами, підприємствами, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства, а також представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності, у разі складання ними фінансової звітності відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність".

Проведений нами аналіз законодавчого забезпечення використання вище наведених Планів рахунків та інструкцій до їх застосування свідчить про наявність проблемних питань щодо порядку їх ведення підприємствами, які зобов'язані або самостійно виявили бажання складати фінансову звітність за міжнародними стандартами та в державному секторі, зокрема:

1) який порядок ведення рахунків повинні застосовувати підприємства, що становлять суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства, суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях, а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, що складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами;

2) хто встановлює порядок застосування рахунків бухгалтерського обліку для підприємств, які самостійно обрали міжнародні стандарти для складання фінансової звітності;

3) для яких суб'єктів господарювання призначений План рахунків бухгалтерського обліку державного сектору;

4) як бути з таксономією фінансової звітності за міжнародними стандартами, яка містить понад 60 тис. показників, щодо підприємств, які самостійно обрали міжнародні стандарти для формування власної облікової політики.

МСБО і МСФЗ не передбачають окремого Плану рахунків для відображення господарських операцій. Питання застосування підприємствами України міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності і таксономія як класифікаційна система, яка використовується для ідентифікації та структурування інформації з метою полегшення її пошуку та обробки користувачами, потребують окремого упорядкування щодо загального порядку відображення господарських операцій в діючому Плані рахунків для підприємницьких господарюючих структур на рівні держави. Порядок формування інформації на бухгалтерських рахунках необхідно передбачити в системі службових допоміжних та технічних субрахунків і аналітичних об'єктів обліку, які визначаються в обліковій політиці підприємства.

Відтак, в розробленні окремого плану рахунків на загальнодержавному рівні для підприємств, які будуть складати фінансову звітність за міжнародними стандартами немає потреби

Щодо Плану рахунків державного сектору, то відразу виникає питання щодо визначення поняття цього сектору та обґрунтування його кількісних і якісних параметрів. Єдине усталене тлумачення сутності поняття «державний сектор» та структура його суб'єктів господарювання на законодавчому рівні не визначені.

Державний сектор (англ. state sector) або публічний сектор (англ. public sector) економіки – сукупність матеріальних, фінансових та нематеріальних ресурсів (активів), що знаходяться в розпорядженні держави задля виконання своїх суспільних функцій.

Сучасна економічна наука розглядає державний сектор з кількох позицій, зокрема як: сукупність суб'єктів господарювання, що діють за участю державної власності; сфера діяльності що доповнює ринкові структури бізнесу; економічний механізм держави для виконання функцій; суспільний сектор економіки [1].

Відповідно до статистичної кваліфікації інституційних секторів економіки України (KICE) виділяється сектор загального державного управління, який

включає інституційні одиниці, які окрім виконання політичних функцій, регулювання економіки та перерозподілу доходу й багатства, надають послуги для індивідуального або колективного споживання головним чином на неринковій основі. Водночас, статистика виділяє і державний сектор економіки, який включає всі інституційні одиниці резиденти, які контролюються органами загального державного управління і віднесені до сектору загального державного управління та державних нефінансових і фінансових корпорацій [2].

Тому, узагальнюючи вище описані підходи, на нашу думку, наявний План рахунків державного сектору не призначений для всіх його інституційних одиниць, а тільки ідентифікується установами, які є розпорядниками бюджетних коштів, і повинен мати назву як План рахунків для бюджетних установ.

Всі інші фактичні і можливі користувачі бюджетних коштів повинні бути переведені в статус одержувачів бюджетних коштів на здійснення заходів з виконання бюджетних програм та використовувати в своїй діяльності загальний План рахунків, визначений для звичайних підприємств. Як приклад, бюджетні заклади охорони здоров'я, незважаючи на їх переважне бюджетне фінансування, отримали статус комунальних некомерційних підприємств та повинні організовувати та вести бухгалтерський облік за правилами ведення бухгалтерських рахунків, встановленими для комерційних підприємств.

Таким чином, запропонований алгоритм застосування діючих планів рахунків буде дієвим інструментом гармонізації інформаційних інтересів суб'єктів господарювання і держави в цілому.

Список використаних джерел

1. Майстер А. В. Теоретичні підходи до визначення сутності державного сектору економіки та його оптимального розміру. Ефективна економіка. 2014. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_7_29.

2. Про затвердження Класифікації інституційних секторів економіки України: Наказ Держстату України від 03.12.2014 № 378. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0378832-14#Text>.

УДК 657

Овсюк Ніна Василівна,

д. е. н., професор кафедри обліку та аудиту

Національний авіаційний університет,

м. Київ, Україна

ОПРИЛЮДНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Метою фінансової звітності кожного підприємства є забезпечення інформаційних потреб широкого кола заінтересованих користувачів, які покладаються на неї як на головне джерело фінансово-економічної інформації під час прийняття обґрунтованих управлінських рішень.